

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

4 päivänä lokakuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Talletusten vakuusjärjestelmät – Direktiivi 94/19/EY –
1 artiklan 3 alakohdan i alakohta – 10 artiklan 1 kohta – Käsite ”talletus, jota ei kyetä maksamaan” –
Jäsenvaltion vastuu unionin oikeuden rikkomisesta yksityisille aiheutuneista vahingoista –
Unionin oikeuden riittävän ilmeinen rikkominen – Jäsenvaltioiden menettelyllinen
itsemääräämisoikeus – Vilpittömän yhteistyön periaate – SEU 4 artiklan 3 kohta – Vastaavuus-
ja tehokkuusperiaatteet

Asiassa C-571/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Administrativen sad Varna (Varnan hallintotuomioistuin, Bulgaria) on esittänyt 4.11.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 14.11.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Nikolay Kantarev

vastaan

Balgarska Narodna Banka,

Okrazhna prokuratura – Varnan

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça (esittelevä tuomari) sekä tuomarit E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger ja F. Biltgen,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Nikolay Kantarev, edustajinaan K. Boncheva ja M. Ekimdzhiev, advokati,
- Balgarska Narodna Banka, edustajinaan A. Kalaydzhiev, R. Georgiev ja M. Kalaydzhieva, advokati,
- Euroopan komissio, asiamiehinään P. Mihaylova, A. Steiblyté ja H. Krämer,

* Oikeudenkäyntikieli: bulgaria.

kuultuaan julkisasiamiehen 7.6.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee talletusten vakuusjärjestelmistä 30.5.1994 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 94/19/EY (EYVL 1994, L 135, s. 5), sellaisena kuin se on muutettuna 11.3.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/14/EY (EUVL 2009, L 68, s. 3; jäljempänä direktiivi 94/19), 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan ja 10 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Nikolay Kantarev ja Balgarska Narodna Banka (Bulgarian keskuspankki, jäljempänä BNB) ja joka koskee vahinkoa, jonka Kantarev väittää kärsineensä sen seurauksena, että Korporativna Targovska Bankassa (jäljempänä KTB-pankki) avatulla käyttötilillä olleet varat maksettiin talletusten vakuusjärjestelmästä väitetyksi myöhässä eivätkä varat olleet käytettävissä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 94/19

- 3 Direktiivin 94/19 johdanto-osan 1, 2, 4, 8, 9, 11, 21 ja 24 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”perustamissopimuksen tavoitteiden mukaisesti olisi edistettävä luottolaitosten toiminnan yhdenmukaista kehitystä koko yhteisössä poistamalla kaikki sijoittautumisvapauden ja rahoituspalvelujen tarjoamisen vapauden rajoitukset vahvistamalla samalla pankkijärjestelmän vakautta ja tallettajien turvaa,

samalla kun poistetaan luottolaitosten toiminnanrajoitukset, on suotavaa ottaa huomioon tilanne, joka saattaa aiheutua, jos luottolaitoksen, jolla on sivukonttoreita muissa jäsenvaltioissa, talletuksia ei kyetä maksamaan; on välttämätöntä, että talletusten yhdenmukaistettu vähimmäistaso varmistetaan riippumatta siitä, missä talletukset sijaitsevat yhteisössä; tämä talletusten turvaaminen on yhtä tärkeää kuin vakavaraisuussäännöt yhtenäisten pankkimarkkinoiden saavuttamiseksi,

--

kuluilla, jotka luottolaitoksille aiheutuvat osallistumisesta vakuusjärjestelmään, ei ole yhteyttä kuluihin, jotka aiheutuisivat laajamittaisen pankkitalletusten irtisanomisen vuoksi sekä vaikeuksissa olevasta luottolaitoksesta että terveistä luottolaitoksista seurauksena tallettajien pankkijärjestelmään kohdistuvan luottamuksen menettämisestä,

--

yhdenmukaistamisen on rajoitettava talletusten vakuusjärjestelmien keskeisiin tekijöihin ja sen on varmistettava vakuuksien maksaminen mahdollisimman nopeasti yhdenmukaistetun vähimmäistason perusteella,

talletusten vakuusjärjestelmien on toimittava heti, kun talletuksia ei kyetä maksamaan,

--

talletusten vakuusjärjestelmien yhdenmukaistaminen yhteisössä ei sinänsä kyseenalaista sellaisten nykyisten luottolaitosten turvaamiseksi tarkoitettujen järjestelmien olemassaoloa, jotka takaavat erityisesti luottolaitosten maksukyvyyn ja -valmiuden, sen välttämiseksi, että näihin laitoksiin tehtyjä talletuksia, mukaan lukien toiseen jäsenvaltioon perustettuihin sivukonttoreihin, ei kyetä maksamaan; toimivaltaiset viranomaiset voivat tietyin edellytyksin katsoa näiden vaihtoehtoisten järjestelmien, joilla on erilainen turvaamistarkoitus, täyttävän tämän direktiivin tavoitteet; kyseisten toimivaltaisten viranomaisten tehtävänä on varmistaa näiden edellytysten noudattaminen,

--

tiedottaminen on olennainen tekijä tallettajien turvaamisessa ja myös siihen on sovellettava sitovia vähimmäissäännöksiä --

--

tästä direktiivistä ei voi seurata jäsenvaltioiden tai niiden toimivaltaisten viranomaisten vastuu tallettajia kohtaan, jos ne ovat huolehtineet yhden tai useamman talletusten vakuusjärjestelmän perustamisesta ja virallisesta hyväksymisestä tai siitä, että luottolaitokset itse antavat vakuuden, ja varmistaneet, että korvaukset suoritetaan ja tallettajat turvataan tässä direktiivissä määriteltyjen edellytysten mukaisesti”.

- 4 Kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 alakohdan ensimmäisessä alakohdassa ja 3 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1. ’talletuksella’ sellaista saatavaa, joka syntyy tilille jätetyistä varoista tai tavanomaisessa pankkitoiminnassa syntyvissä väliaikaisissa maksujen siirroissa, joka luottolaitoksen on maksettava sovellettavan lain ja sopimusten ehtojen mukaisesti takaisin, sekä luottolaitoksen antaman velkakirjan osoittamaa velkaa.

--

3. ’talletuksella, jota ei kyetä maksamaan’ talletusta, joka on erääntynyt ja lankeaa maksettavaksi ja jota luottolaitos ei ole maksanut luottolaitokseen sovellettavan lain ja sopimusten ehtojen mukaisesti, jos
 - i) toimivaltaiset viranomaiset ovat määrittäneet, että heidän mukaansa vaikuttaa siltä, että kyseinen luottolaitos ei kyseisellä hetkellä taloudelliseen tilanteeseensa liittyvien syiden vuoksi pysty maksamaan talletuksia eikä se todennäköisesti pysty tekemään sitä lähitulevaisuudessakaan.

Toimivaltaiset viranomaiset tekevät määrittelyn heti, kun se [on] mahdollista, ja viimeistään viisi työpäivää sen jälkeen, kun ne ovat ensimmäisen kerran todenneet, että luottolaitos ei ole maksanut erääntyneitä ja maksettavaksi langenneita talletuksia; tai

- ii) oikeusviranomainen on suoraan luottolaitoksen taloudelliseen tilanteeseen liittyvistä syistä johtuen antanut päätöksen, jonka vaikutuksesta tallettajan oikeus esittää vaatimus luottolaitosta vastaan lykkääntyy, jos tämä päätös tehdään ennen edellä tarkoitettua määrittelyä”.

- 5 Mainitun direktiivin 7 artiklan 1 ja 1 a kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että saman tallettajan yhteenlaskettujen talletusten suoja on vähintään 50 000 euroa, jos talletuksia ei kyetä maksamaan.

1 a. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010 saman tallettajan yhteenlaskettujen talletusten suoja nostetaan 100 000 euroon, jos talletuksia ei kyetä maksamaan.

--”

6 Saman direktiivin 10 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Talletusten vakuusjärjestelmistä on voitava maksaa maksamatta jääneitä talletuksia koskevat tallettajien asianmukaisesti varmistetut korvausvaatimukset 20 työpäivän kuluessa siitä päivästä, jona toimivaltaiset viranomaiset tekevät 1 artiklan 3 [ala]kohdan i alakohdassa tarkoitetun määrityksen tai jona oikeusviranomainen antaa 1 artiklan 3 [ala]kohdan ii alakohdassa tarkoitetun päätöksen. Tämä määräaika sisältää korvausvaatimusten varmistamiseksi tarvittavien tallettajia ja talletuksia koskevien täsmällisten tietojen keräämisen ja toimittamisen.

Täysin poikkeuksellisissa olosuhteissa talletusten vakuusjärjestelmä voi pyytää toimivaltaisilta viranomaisilta määrääjän pidentämistä. Tämä pidennys voi olla enintään kymmenen työpäivää.

--”.

Direktiivi 2009/14

7 Direktiivin 2009/14 johdanto-osan 11 ja 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(11) Lisäksi tapauksissa, joissa korvausten maksaminen [talletusten perusteella] on käynnistetty toimivaltaisten viranomaisten päätöksellä, päätöksenteolle varattu nykyinen 21 päivän määräaika olisi lyhennettävä viiteen työpäivään, jotta ei haitattaisi korvausten nopeaa maksamista. Toimivaltaisten viranomaisten olisi kuitenkin ensin todettava, että luottolaitos ei ole maksanut erääntyneitä ja maksettavaksi langenneita talletuksia. Tämän arvioimiseen olisi sovellettava jäsenvaltioiden tuomioistuin- tai hallintomenettelyjä.

(12) Talletukset voidaan katsoa talletuksiksi, joita ei kyetä maksamaan, kun varhaisessa vaiheessa toteutettavat toimet tai uudelleenjärjestelytoimet ovat osoittautuneet tuloksettomiksi. Tämä ei kuitenkaan saisi estää toimivaltaisia viranomaisia pyrkimästä uudelleenjärjestelyihin korvauksen maksuaikana.”

Bulgarian oikeus

8 Valtion ja kuntien vahingonkorvausvastuusta annetun lain (Zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi, DV nro 60, 5.8.1988; jäljempänä valtion vastuusta annettu laki) 1 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Valtio ja kunnat vastaavat elintensä tai työntekijöidensä hallinnollisessa toiminnassa tai sen yhteydessä lainvastaisilla oikeudellisilla toimilla, toiminnoilla tai laiminlyönneillä kansalaisille ja oikeushenkilöille aiheuttamista vahingoista.

2. Edellä 1 momentin perusteella esitettävät vaatimukset tutkitaan Administrativnoprotsesualen kodeksin [hallintomenettelylaki] mukaisessa menettelyssä --.”

9 Kyseisen lain 8 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 1 §:n 1 momentissa, 2 §:n 1 ja 2 momentissa, 2 a §:ssä ja 2 b §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa aiheutuneiden vahinkojen korvaamista voidaan vaatia tässä laissa säädettyssä menettelyssä mutta ei yleislaissa säädettyssä menettelyssä.

--

3. Tätä lakia ei sovelleta, jos jossakin laissa tai asetuksessa on säädetty erityisestä korvaustavasta.”

10 Sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetun lain (Zakon za zadalzheniata i dogovorite; DV nro 275, 22.11.1950) 45 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Se, joka tuottamuksellisesti aiheuttaa toiselle henkilölle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan kyseisen vahingon. Kun kyse on vahingosta, joka johtuu lainvastaisesta teosta, kyseessä oletetaan olevan tuottamuksellisuus, ellei toisin todisteta.”

11 Sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetun lain 49 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Se, joka antaa tehtävän toisen suoritettavaksi, vastaa tämän kyseistä tehtävää hoitaessaan tai sen yhteydessä aiheuttamista vahingoista.”

12 Pankkitalletusten suojasta annetussa laissa (Zakon za garantirane na vlogovete v bankite; DV nro 49, 29.4.1998) säädetään pankkitalletusten talletussuojarahaston (jäljempänä Talletussuojarahasto) perustamisesta, tehtävistä ja toiminnasta. Vuonna 2009 annettujen täydentävien säännösten (DV nro 44, 12.6.2009) 1 a §:n mukaan kyseisellä lailla saatetaan direktiivit 94/19 ja 2009/14 osaksi Bulgarian lainsäädäntöä.

13 Kyseisen lain 23 §:n 1, 2, 5 ja 6 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Talletussuojarahasto korvaa asianomaisten pankkien velat niiden tallettajille suojattuun määrään asti, jos [BNB] on peruuttanut liikepankin pankkitoimiluvan.

2. Talletussuojarahasto korvaa suojattujen talletusten määrät hallituksen nimeämän liikepankin tai liikepankkien välityksellä.

--

5. Talletussuojarahaston on aloitettava määrien maksaminen viimeistään 20 työpäivän kuluttua siitä, kun [BNB] on tehnyt edellä 1 momentissa tarkoitetun päätöksen.

6. Poikkeuksellisessa tilanteessa Talletussuojarahasto voi pidentää edellä 5 kohdassa säädettyä määräaikaa korkeintaan 10 työpäivällä.”

14 Mainitun lain 24 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Siitä ajankohdasta lähtien, jolloin [BNB] tekee 23 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen, tallettajan oikeudet pankkia kohtaan siirtyvät Talletussuojarahastolle suojattuun määrään saakka riippumatta talletuksen määrästä tai ajankohdasta, jona Talletussuojarahasto maksaa vakuusjärjestelmään perustuvan korvauksen kullekin tallettajalle.”

15 Bulgarian keskuspankista annetussa laissa (Zakon za Bulgarskata Narodna Banka; DV nro 46, 10.6.1997) säädetään BNB:n yhtiöjärjestyksestä, tavoitteista ja toimivallasta.

16 Kyseisen lain 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. [BNB] on Bulgarian tasavallan keskuspankki. Se on oikeushenkilö.”

17 Mainitun lain 2 §:n 6 momentissa säädetään seuraavaa:

”6. [BNB:llä] on toimivalta säännellä ja valvoa muiden maahan sijoittautuneiden pankkien toimintaa pankkijärjestelmän vakauden säilyttämiseksi ja tallettajien etujen suojaamiseksi.”

18 Saman lain 16 §:n mukaan BNB:n hallitus muun muassa ”myöntää, epää ja peruuttaa pankkien, maksujärjestelmien ylläpitäjien, maksulaitosten ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitosten toimiluvat laissa säädettyjen edellytysten ja menettelysäännösten mukaisesti, – – [sekä] asettaa pankit erityisvalvontaan luottolaitoksista annetussa laissa säädettyjen edellytysten ja menettelytapojen mukaisesti”.

19 Luottolaitoksista annetussa laissa (Zakon za kreditnite institutsii; DV nro 59, 21.7.2006) säädetään luottolaitosten toimilupaa koskevista ehdoista ja menettelystä, toiminnan harjoittamisesta, vakavaraisuusvaatimusten noudattamisen valvonnasta ja toiminnan keskeyttämisestä tarkoituksena taata pankkijärjestelmän vakaus, luotettavuus ja varmuus, tallettajien etujen suojaaminen ja BNB:lle sääntelyn ja pankkien vakavaraisuuden valvonnan alalla kuuluvien tiedottamisvelvoitteiden noudattaminen.

20 Luottolaitoksista annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan BNB on ”Bulgarian tasavallassa luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 (EUVL 2013, L 176, s. 1) 4 artiklan 1 kohdan 40 alakohdassa tarkoitettu toimivaltainen pankkivalvontaviranomainen”.

21 Kyseisen lain 36 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”2. [BNB:n] on peruutettava pankille myönnetty toimilupa pankin maksukyvyttömyyden vuoksi, jos

1) tämä ei ole seitsemään työpäivään täyttänyt erääntyneitä rahamääräisiä velvoitteitaan, jos tämä liittyy suoraan kyseisen pankin taloudelliseen tilanteeseen ja jos [BNB] pitää epätodennäköisenä, että pankki suorittaisi erääntyneet rahamääräiset velvoitteensa hyväksyttävässä ajassa, tai

2) sen omat varat ovat negatiiviset.

3. [BNB:n] on tehtävä edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös viiden työpäivän kuluessa maksukyvyttömyyden toteamisesta.”

22 Mainitun lain 79 §:n 8 momentissa säädetään seuraavaa:

”[BNB], sen elimet ja sen valtuuttamat henkilöt eivät ole vastuussa valvontatehtäviensä hoitamisen yhteydessä aiheutuneista vahingoista, paitsi jos ne ovat toimineet tahallisesti.”

23 Luottolaitoksista annetun lain 115 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. [BNB] voi maksukyvyttömyyden uhkaaman pankin tervehdyttämiseksi asettaa kyseisen pankin erityisvalvontaan.

2. Pankkia uhkaa maksukyvyttömyys

1) jos pankin omien varojen yhteismäärän suhde on asetettua vähimmäistasoa alempi tai

2) jos [BNB] toteaa, että pankin likvidit varat eivät riitä siihen, että pankki suorittaisi velvoitteensa niiden erääntymispäivänä, tai

3) jos pankki ei ole määräajassa suorittanut yhtä tai useampaa erääntynyttä saatavaa velkojilleen.

--”

24 Kyseisen lain 116 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. [BNB] asettaa edellä 115 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa asianomaisen pankin erityisvalvontaan ja

1) nimittää valvojia, jos valvojia ei ole nimitetty aikaisemmin, ja määrittää heidän toimivaltansa

2) määrittää erityisvalvonnan keston ja yksityiskohtaiset säännöt.

2. [BNB] voi edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa

1) alentaa pankin velvoitteiden koron keskimääräiseen markkinakorkoon

2) keskeyttää kyseisen pankin kaikkien tai joidenkin velvoitteiden täytäntöönpanon kokonaan tai osittain tietyksi ajaksi

3) rajoittaa sen toimintaa kokonaan tai osittain

--”

25 Mainitun lain 119 §:n 5 momentissa säädetään seuraavaa:

”Pankki ei ole edellä 116 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa vastuussa sellaisten velvoitteiden täytäntöönpanon laiminlyönnistä, joiden täytäntöönpano on keskeytetty erityisvalvonnan seurauksena. Erityisvalvonnan aikana pankkien sellaisille velvoitteille, joiden täytäntöönpano on keskeytetty, ei kerry viivästyskorkoa tai täytäntöön panematta jättämisestä seuraavaa korkoa mutta niille on maksettava tällaisten velvoitteiden sopimuksen mukaisia korkoja, kuitenkin vasta erityisvalvonnan päättymisen jälkeen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

26 Kantarev teki 4.3.2014 KTB-pankin kanssa maksupalveluja koskevan puitesopimuksen sekä käyttötilin avaamista koskevan lisäyksen mainittuun sopimukseen. Lisäyksessä mainittiin muun muassa, että kyseiselle tilille talletetuilla varoilla oli Talletussuojarahaston antama vakuus. Lisäksi siinä mainittiin, että kyseiselle tilille talletetut varat tuottavat kiinteää korkoa, joka maksetaan mainitulle tilille kerran vuodessa tai sen lopettamisajankohtana ja jolla myös oli Talletussuojarahaston antama vakuus.

27 KTB-pankki joutui siinä olevien pankkitalletusten laajamittaisen irtisanomisen seurauksena likviditeettikriisiin, ja sen edustajat pyysivät 20.6.2014 BNB:tä asettamaan kyseisen luottolaitoksen erityisvalvontaan. He myös ilmoittivat BNB:lle mainitun luottolaitoksen maksujen ja kaikkien pankkitoimien keskeyttämisestä. KTB-pankki asetettiin BNB:n hallituksen samana päivänä tekemällä päätöksellä erityisvalvontaan kolmeksi kuukaudeksi. Kyseisen luottolaitoksen velvoitteiden täytäntöönpano keskeytettiin ja sen toimintaa rajoitettiin. BNB nimitti valvojia ja antoi heidän tehtäväkseen hankkia ulkopuolisen tilintarkastajan arvioinnin mainitun luottolaitoksen varoista ja veloista.

- 28 Kyseisestä arvioinnista käy ilmi, että KTB-pankin rahoitustulos oli negatiivinen ja että se ei täyttänyt unionin säännösten mukaisia omia varoja koskevia vaatimuksia. Niinpä BNB 6.11.2014 tekemällään päätöksellä ensinnäkin peruutti KTB-pankin pankkitoimiluvan, toiseksi sopi, että oli ryhdyttävä toimenpiteisiin sen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamiseksi, ja kolmanneksi päätti ilmoittaa tästä Talletussuojarahastolle.
- 29 Pankki päätti yksipuolisesti pääasian kantajan tilin kyseisenä ajankohtana, mistä käynnistyi Bulgarian oikeuden mukaisesti Kantarevin talletuksen korvaaminen talletusten vakuusjärjestelmästä.
- 30 Bulgarialainen luottolaitos, jolle Talletussuojarahasto oli antanut tehtäväksi KTB-pankkiin tehtyjen talletusten korvaamisen, maksoi 4.12.2014 Kantareville 86 973,81 Bulgarian levin (BGN) (noin 44 465 euroa) määrän, joka sisälsi 6.11.2014 eli KTB-pankin toimiluvan peruuttamispäivänä erääntyneet korot, joiden määrä oli 2 673,81 leviä. Tässä yhteydessä on mainittava, että pääasian kantajan talletukseen sovellettiin 1.7.2014 saakka sopimusehtojen mukaista korkokantaa, kun taas kyseisestä ajankohdasta lähtien 6.11.2014 saakka siihen sovellettiin BNB:n hallituksen 30.6.2014 tekemällä päätöksellä – jolla alennettiin KTB-pankin talletuksiin sovellettavaa korkokantaa – vahvistettua korkokantaa.
- 31 Tämän jälkeen Sofiyski gradski sad (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria) totesi 22.4.2015 antamallaan tuomiolla, että KTB-pankin maksukyvyttömyys oli alkanut 6.11.2014. BNB riitautti tuomion kyseisen osan valituksella Sofiyski apelativen sadiin (Sofian kaupungin ylioikeus, Bulgaria), joka kumosi ensimmäisessä oikeusasteessa annetun tuomion ja katsoi, että merkityksellinen ajankohta oli ollut 20.6.2014, jolloin KTB-pankin omat varat tulivat negatiivisiksi.
- 32 Kantarev teki vuoden 2016 alussa SEU 4 artiklan 3 kohtaan perustuvan valituksen BNB:tä vastaan Administrativen sad Varnassa (Varnan hallintotuomioistuin, Bulgaria) ja esitti, että BNB:n olisi pankkitalletusten suojasta annetusta laista huolimatta pitänyt määrittää, ettei talletuksia kyetä maksamaan, direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan mukaisesti eli viiden työpäivän määräajassa KTB-pankin asettamista erityisvalvontaan koskevan päätöksen tekemisestä. Niinpä BNB oli hänen mielestään rikkonut unionin oikeutta, minkä seurauksena hänellä oli oikeus korvaukseen. Kantarev esitti tältä osin, että hänelle oli aiheutunut talletuksen myöhäisen korvaamisen seurauksena viivästyskorkojen määrää vastaava vahinko.
- 33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin keskeytti 12.3.2016 antamallaan määräyksellä pääasian käsittelyn perusteenaan se, että valtion vastuusta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaiset soveltamisedellytykset eivät täyttyneet. Varhoven administrativen sad (ylin hallintotuomioistuin, Bulgaria) kumosi kuitenkin kyseisen määräyksen 18.7.2016 antamallaan määräyksellä. Mainittu tuomioistuin antoi kyseisessä määräyksessä ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle oikeusohjeita useista oikeusriidan ratkaisemiseksi arvioitavista seikoista.
- 34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo kyseisten oikeusohjeiden perusteella, että Kantarevin nostaman kanteen lopputulos riippuu ensimmäiseksi siitä, syntyykö BNB:n vastuu valtion vastuusta annetun lain 1 §:n 1 momentissa ilmaistujen edellytysten mukaisesti vai sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetun lain mukaisesti. Se täsmentää tältä osin, että Bulgarian tuomioistuinten oikeuskäytäntö on tuomioistuinten – olivatpa ne yleisiä tuomioistuimia tai hallintotuomioistuimia – unionin oikeuden rikkomiseen perustuvien korvausvaatimusten tutkimista koskevan toimivallan osalta ristiriitaista. Se lisää, että Varhoven administrativen sad on luonut ristiriitaista oikeuskäytäntöä toteamalla eräissä asioissa, että koska BNB ei ole täytäntöönpanovaltaan kuuluva eikä valtion talousarviosta rahoituksensa saava elin, siihen ei sovelleta valtion vastuusta annettua lakia, ja eräissä muissa asioissa, että BNB:tä oli pidettävä elimenä, jolla oli julkisen vallan käyttöön kuuluvia tehtäviä, joten kyseistä lakia voidaan soveltaa.

- 35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mainitsee myös, että valtion vastuusta annetun lain ja sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetun lain mukaisissa menettelyissä ja vastuun syntymisen edellytyksissä on huomattavia eroja. Sen mukaan valtion vastuusta annetulla lailla, jota sovelletaan ainoastaan silloin, jos vahinko seuraa hallinnon kumotusta lainvastaisesta toimesta tai lainvastaisesta teosta tai laiminlyönnistä, otetaan käyttöön objektiivisen vastuun järjestelmä. Kyseisen lain mukaan kantajan on kanteen nostamisen ajankohtana maksettava kiinteämääräinen maksu ja hän voi saattaa asian vireille kotipaikkansa tuomioistuimissa. Sen sijaan sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annettuun lakiin perustuvien kanteiden yhteydessä kantajan on maksettava valtiolle maksu, joka vastaa tiettyä prosenttiosuutta oikeusriidan arvosta, ja asia on saatettava vireille vastaajan kotipaikan tai vahingon tapahtumispaikan tuomioistuimissa. Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kanteen aineellisena edellytyksenä vaaditaan vielä sitä, että kantaja osoittaa BNB:n tuottamuksen tai sen menettelyn tahallisuuden.
- 36 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo asiasisällön osalta, että sen on tutkittava, olisiko BNB:n pitänyt tehdä direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa tarkoitettu päätös, joten oikeusriidan ratkaiseminen edellyttää sen selvittämistä, onko kyseinen säännös saatettu asianmukaisesti osaksi Bulgarian lainsäädäntöä. Se pohtii tässä yhteydessä kyseisen direktiivin mukaisia edellytyksiä sen määrittämiselle, ettei talletuksia kyetä maksamaan, voidakseen tutkia, milloin kyseiset edellytykset täyttyivät. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää tässä yhteydessä, että yhtäältä BNB saattoi talletusten vakuusjärjestelmän täytäntöönpanon käynnistämiseksi ainoastaan peruuttaa luottolaitoksen toimiluvan ja toisaalta BNB päätti ennen KTB-pankin toimiluvan peruuttamista asettaa kyseisen pankin erityisvalvontaan sen suojaamiseksi maksukyvyttömyydeltä. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin arvioi, ettei se, että Talletussuojarahasto korvaa talletukset, estä erityisvalvontaan asettamista.
- 37 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii olennaisilta osin sitä, annetaanko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa ja 10 artiklan 1 kohdassa tallettajille oikeus vaatia jäsenvaltiolta korvausta siitä, että toimivaltainen viranomainen ylittää määräajan, joka on asetettu sen määrittämiselle, ettei talletuksia kyetä maksamaan.
- 38 Myös tätä koskeva kansallinen oikeuskäytäntö on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan ristiriitaista. Sen mukaan tallettajien kanteita BNB:tä vastaan on hyväksytty sillä perusteella, että BNB:n on katsottu rikkoneen sellaisia unionin oikeuden säännöksiä, joilla on välitön oikeusvaikutus, ja hylätty sillä perusteella, että talletuksen korvaamisen viivästymisen on katsottu johtuneen Talletussuojarahastosta eikä BNB:stä, että korvaaminen on ollut mahdotonta ennen kyseessä olevan luottolaitoksen toimiluvan peruuttamista, että direktiivin 94/19 säännöksillä ei ollut välitöntä oikeusvaikutusta tai että kyseisen direktiivin täytäntöönpanossa mahdollisesti havaittu virhe synnyttää valtion itsensä vastuun BNB:n sijasta.
- 39 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että BNB rikkoi unionin oikeutta, mutta pohtii sitä, onko kyseessä unionin oikeudessa tarkoitettu ”riittävän ilmeinen rikkominen”. Se toteaa tässä yhteydessä, että BNB päätti kyseessä olleesta tervehdyttämistoimenpiteestä yleisen edun nimissä ja tarjosi näin tallettajille direktiivissä 94/19 tarjottavaa vastaavaa suojaa ja että talletuksille kertyi kyseisenä aikana korkoa.
- 40 Tässä tilanteessa Administrativen sad Varna on päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko SEU 4 artiklan 3 kohtaa sekä vastaavuus- ja tehokkuuseriaatetta tulkittava siten, että kansallisen lainsäädännön puuttuessa niissä sallitaan, että toimivaltainen tuomioistuin ja unionin oikeuden rikkomisesta johtuvia vahingonkorvauskanteita koskeva menettely määräytyvät rikkomiseen syyllistyneen viranomaisen ja rikkomisen muodostavan teon tai laiminlyönnin perusteella, jos näiden kriteerien soveltaminen johtaa siihen, että kanteet käsitellään eri tuomioistuimissa – yleisessä ja hallinnollisessa tuomioistuimessa – noudattaen erilaisia

menettelysääntöjä – siviiliprosessilakia ja hallintolainkäyttölakia – jotka edellyttävät erilaisten maksujen, tarkemmin sanottuna suhteellisten ja kiinteämääräisten maksujen, suorittamista ja erilaisten edellytysten, kuten tuottamuksen, täyttymisen osoittamista?

- 2) Onko SEU 4 artiklan 3 kohtaa ja 19.11.1991 annetussa tuomiossa Francovich ym. (C-6/90 ja C-9/90, EU:C:1991:428) esitettyjä edellytyksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että unionin oikeuden rikkomisesta johtuvia vahingonkorvauskanteita käsitellään sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetun lain 45 ja 49 §:ssä säädetyn kaltaisessa menettelyssä, joka edellyttää suhteellisen maksun suorittamista ja tuottamuksen osoittamista, tai valtion vastuusta annetun lain 1 §:ssä säädetyn kaltaisessa menettelyssä, joka tosin edellyttää objektiivista vastuuta ja johon liittyy erityissääntöjä, joilla on tarkoitus helpottaa asian saamista tuomioistuimen käsiteltäväksi, mutta jota sovelletaan vain vahinkoihin, jotka ovat aiheutuneet kumottujen lainvastaisten oikeudellisten toimien ja hallintoviranomaisten toteuttaman lainvastaisen teon tai laiminlyönnin seurauksena, ja joka ei kata unionin oikeuden rikkomisia, joihin ovat syyllystyneet muut valtion elimet sellaisten oikeustoimien/laiminlyöntien vuoksi, joita ei ole kumottu asianomaisessa menettelyssä?
- 3) Onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdalla ja 10 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne sallivat lainsäädännöllisen lähestymistavan, joka vastaa luottolaitoksista annetun lain 36 §:n 3 momentissa ja pankkitalletusten suojasta annetun lain 23 §:n 5 momentissa [kumottu] vahvistettua lähestymistapaa, jonka mukaan se edellytys, että 'luottolaitos ei kyseisellä hetkellä taloudelliseen tilanteeseensa liittyvien syiden vuoksi pysty maksamaan talletuksia eikä se todennäköisesti pysty tekemään sitä lähitulevaisuudessa' rinnastetaan sen toteamiseen, että laitos on maksukyvytön, ja sen toimiluvan peruuttamiseen, ja jonka mukaan talletusten vakuusjärjestelmä alkaa toimia siitä hetkestä alkaen, kun pankin toimilupa peruutetaan?
- 4) Onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdalla tulkittava siten, että talletuksen luokittelun sijaan 'talletukseksi, jota ei kyetä maksamaan', toimivaltaisten viranomaisten on nimenomaisesti määritettävä tehdyn arvioinnin perusteella ja mainitun säännöksen i alakohdan mukaisesti, ettei talletusta kyetä maksamaan, vai sallisiko se, että kansallisessa lainsäädännössä olevan aukon vuoksi toimivaltaisten viranomaisten arvio ja näkemys päätellään kyseisten viranomaisten muita oikeudellisia toimia koskevan tulkinnan perusteella – tässä esimerkiksi 20.6.2014 tehdyn [BNB:n] hallituksen päätöksen nro 73 perusteella, jonka nojalla [KTB-pankki] asetettiin erityisvalvontaan – tai ne oletetaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten olosuhteiden perusteella?
- 5) Kun otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset olosuhteet, joissa 20.6.2014 tehdyn [BNB:n] hallituksen päätöksen nro 73 nojalla kaikki maksut ja liiketoimet keskeytettiin ja tallettajat eivät voineet esittää maksupyyntöjä eivätkä talletukset olleet heidän käytettävissään 20.6.2014–6.11.2014, onko lähdettävä siitä, että kaikkia suojattuja eräpäivättömiä talletuksia (jotka voidaan ottaa käyttöön ilman ennakoilmoitusta ja jotka on pyynnöstä maksettava heti) on pidettävä direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa tarkoitettuina talletuksina, joita ei kyetä maksamaan, vai tarkoittaako edellytys, jonka mukaan kyse on talletuksesta, joka 'on erääntynyt ja lankeaa maksettavaksi ja jota luottolaitos ei ole maksanut', sitä, että tallettajien on pitänyt esittää luottolaitokselle nostoa koskeva pyyntö (määräys tai kehotus), jota ei ole noudatettu?
- 6) Onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdalla ja 10 artiklan 1 kohtaa ja direktiivin 2009/14 johdanto-osan kahdeksatta perustelukappaletta tulkittava siten, että toimivaltaisten viranomaisten harkintavaltaa 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan mukaisessa arvioinnissa on joka tapauksessa rajoitettu [direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan] i alakohdan toisessa virkkeessä vahvistetulla määräajalla, vai sallivatko ne luottolaitoksista annetun lain 115 §:ssä säädetyn kaltaisen erityisvalvonnan harjoittamiseksi, että talletuksia ei kyetä maksamaan aikana, joka ylittää direktiivissä [94/19] säädetyn määräajan?

- 7) Onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdalla ja 10 artiklan 1 kohdalla välitön oikeusvaikutus ja annetaanko niillä talletusten vakuusjärjestelmään liittyneeseen pankkiin tehtyjen talletusten haltijoille sen lisäksi, että heillä oikeus järjestelmästä maksettavaan korvaukseen direktiivin 94/19 7 artiklan 1 kohdassa vahvistettuun määrään asti, myös oikeus saattaa valtio vastuuseen unionin oikeuden rikkomisesta nostamalla kanne niitä viranomaisia vastaan, jotka ovat velvollisia määrittämään, ettei talletuksia kyetä maksamaan, suojatun talletuksen myöhäisestä maksusta aiheutuneen vahingon korvaamiseksi, jos 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa tarkoitettu päätös on tehty direktiivissä [94/19] vahvistetun viiden päivän määräajan jälkeen ja tämä viivästyminen johtuu tervehdyttämistoimenpiteestä, jolla on tarkoitus suojata pankkia maksukyvyttömyydeltä ja jonka kyseinen viranomainen on määrännyt, vai sallitaanko niissä pääasian kaltaisissa olosuhteissa luottolaitoksista annetun lain 79 §:n 8 momentin kaltainen kansallinen säännös, jonka mukaan [BNB], sen elimet ja niiden valtuuttamat henkilöt vastaavat valvontatehtäviensä hoitamisen yhteydessä aiheutuneista vahingoista vain silloin, kun ne on aiheutettu tahallisesti?
- 8) Onko unionin oikeuden rikkominen sen vuoksi, että toimivaltainen viranomainen ei ole tehnyt direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa tarkoitettua päätöstä, 'riittävän ilmeinen rikkominen', joka voi olla perusteena jäsenvaltion vahingonkorvausvastuulle, kun valvontaviranomaisia vastaan on nostettu kanne, ja mitä edellytyksiä tällöin sovelletaan ja onko tässä yhteydessä merkitystä sillä, että a) [Talletussuojarahastolla] ei ollut riittävästi varoja kaikkien suojattujen talletusten maksamiseksi; b) ajanjaksona, jona maksut oli keskeytetty, luottolaitos asetettiin erityisvalvontaan sen suojaamiseksi maksukyvyttömyydeltä; c) kantajan talletus korvattiin, kun BNB oli todennut, että tervehdyttämistoimenpiteet olivat tuloksettomia, ja d) kantajan talletus korvattiin korkoineen, jotka oli laskettu ajalta 20.6.2014–6.11.2014?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

- 41 BNB esittää ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen riitauttamiseksi yhtäältä, että esitetyillä kysymyksillä ei ole merkitystä eikä yhteyttä pääasian tosiseikkoihin. Lisäksi se katsoo, että on kansallisten tuomioistuinten eikä unionin tuomioistuimen asiaana ratkaista, kärsikö Kantarev todella vahinkoa, ja että siinä tapauksessa, että direktiivin 94/19 rikkominen todettaisiin, Bulgarian lainsäätäjä, jolla on ainoana toimivalta saattaa kyseinen direktiivi osaksi kansallista oikeutta, on vastuussa siitä. Toisaalta BNB väittää, että 12.10.2004 annetusta tuomiosta Paul ym. (C-222/02, EU:C:2004:606) ilmenee, että yksityinen ei voi vaatia kansallisen luottolaitoksia valvovan viranomaisen puutteellisesta valvonnasta aiheutuneen vahingon korvaamista, koska direktiivillä 94/19 taataan talletusten korvaaminen tallettajille.
- 42 Tässä yhteydessä on ensiksi syytä muistuttaa, että SEUT 267 artiklassa määrätty menettely on unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline. Tästä seuraa, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (tuomio 2.3.2017, Pérez Retamero, C-97/16, EU:C:2017:158, 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 43 Näin ollen silloin, kun kansallisten tuomioistuinten esittämät ennakkoratkaisukysymykset koskevat unionin oikeuden säännöksen tulkintaa, unionin tuomioistuimen on lähtökohtaisesti annettava ennakkoratkaisu (tuomio 2.3.2017, Pérez Retamero, C-97/16, EU:C:2017:158, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 44 Unionin tuomioistuin voi kuitenkin jättää kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisukysymyksen tutkimatta, jos on ilmeistä, että pyydettyä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 2.3.2017, Pérez Retamero, C-97/16, EU:C:2017:158, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Nyt tarkasteltavassa tapauksessa ei ole osoittautunut, että kyseessä olisi jokin näistä tilanteista. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on nimittäin maininnut, että pääasian kantaja vetoaa korvausvaatimuksensa tueksi direktiivin 94/19 virheelliseen soveltamiseen sekä syihin, joiden vuoksi se pitää esitettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin annettavia vastauksia välttämättöminä pääasian ratkaisemisen kannalta.
- 46 Toiseksi on katsottava 12.10.2004 annettuun tuomioon Paul ym. (C-222/02, EU:C:2004:606) perustuvan väitteen osalta, että kansallisilla tuomioistuimilla on SEUT 267 artiklan mukaan aina mahdollisuus saattaa tulkintakysymykset unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi, jos ne katsovat tämän tarpeelliseksi (tuomio 26.5.2011, Stichting Natuur en Milieu ym., C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Niinpä kyseisen tuomion merkityksellisyys ja sisältö on tutkittava esitettyjen kysymysten sisällöllisen arvioimisen yhteydessä.
- 47 Ennakkoratkaisupyyntö on näin ollen otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

Kolmas ja kuudes ennakkoratkaisukysymys

- 48 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella ja kuudennella kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä ja ensimmäisenä, olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohtaa ja 10 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä yhtäältä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan sen määrittäminen, ettei talletuksia kyetä maksamaan, riippuu luottolaitoksen maksukyvyttömyydestä ja sen pankkitoimiluvan peruuttamisesta, ja toisaalta sille, että kyseisten säännösten mukaisista määräajoista sen määrittämiselle, ettei talletuksia kyetä maksamaan, ja talletusten korvaamiselle poiketaan sillä perusteella, että luottolaitoksen asettaminen erityisvalvontaan on välttämätöntä.
- 49 Tässä yhteydessä on huomautettava, että direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan ensimmäisestä alakohdasta ilmenee nimenomaisesti, että välttämätön ja riittävä edellytys sen toteamiselle, ettei erääntyneitä ja maksettavaksi langennutta talletusta kyetä maksamaan, on se, että toimivaltaisten viranomaisten mukaan vaikuttaa siltä, että luottolaitos ei kyseisellä hetkellä taloudelliseen tilanteeseensa liittyvien syiden vuoksi pysty maksamaan talletuksia eikä se todennäköisesti pysty tekemään sitä lähitulevaisuudessa.
- 50 Lisäksi direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan toisessa alakohdassa täsmennetään, että toimivaltaiset viranomaiset tekevät kyseisen määräyksen ”heti, kun se mahdollista”, ja ”viimeistään viisi työpäivää sen jälkeen, kun ne ovat ensimmäisen kerran todenneet, että luottolaitos ei ole maksanut erääntyneitä ja maksettavaksi langenneita talletuksia”.
- 51 Kyseisistä säännöksistä seuraa, että sen määrittäminen, ettei luottolaitokseen tehtyjä talletuksia kyetä maksamaan, ei voi riippua kyseisen luottolaitoksen maksukyvyttömyydestä tai sen pankkitoimiluvan peruuttamisesta.

- 52 Yhtäältä on nimittäin niin, että se, ettei talletuksia kyetä maksamaan, on määritettävä hyvin lyhyessä ajassa odottamatta maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen tai pankkitoimiluvan peruuttamisen edellytysten täyttymistä.
- 53 Toisaalta luottolaitoksen maksukyvyttömyys ja pankkitoimiluvan peruuttaminen eroavat direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa ilmaistuista olosuhteista. Luottolaitoksen pankkitoimiluvan peruuttaminen voi näin ollen muun muassa olla seuraus siitä, ettei luottolaitos ole liittynyt talletussuojarahastoon, vaikka kyseiseen luottolaitokseen tehdyt talletukset kyettäisiin maksamaan.
- 54 Lisäksi on mainittava, että luottolaitoksen maksukyvyttömyys ja pankkitoimiluvan peruuttaminen voivat olla osoitus siitä, että luottolaitoksella on pitkäaikaisia vaikeuksia. Sitä vastoin se, ettei talletuksia kyetä maksamaan, voi olla väliaikaista, koska direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan mukaan talletusten määrittäminen tällaisiksi edellyttää, että luottolaitos ei ”kyseisellä hetkellä” taloudelliseen tilanteeseensa liittyvien syiden vuoksi pysty maksamaan talletuksia eikä se todennäköisesti pysty tekemään sitä ”lähitulevaisuudessakaan”.
- 55 Tästä seuraa, että talletukset on määritettävä sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, myös väliaikaisten vaikeuksien tapauksessa, jos kyseinen luottolaitos ei kykene maksamaan erääntyneitä ja maksettavaksi langenneita talletuksia eikä todennäköisesti pysty siihen lähitulevaisuudessakaan.
- 56 Tätä tulkintaa tukee direktiivin 94/19 kahtalainen tavoite. Tältä osin on muistutettava, että kyseisellä direktiivillä pyritään sen johdanto-osan ensimmäisestä ja neljännestä perustelukappaleesta ilmenevän mukaisesti sekä suojelemaan tallettajia että takaamaan pankkijärjestelmän vakaus välttämällä laajamittainen pankkitalletusten irtisanominen sekä vaikeuksissa olevasta luottolaitoksesta että terveistä luottolaitoksista seurauksena tallettajien pankkijärjestelmään kohdistuvan luottamuksen menettämisestä (tuomio 22.3.2018, Anisimoviené ym., C-688/15 ja C-109/16, EU:C:2018:209, 83 kohta).
- 57 Kyseisen kahtalaisen tavoitteen vuoksi on välttämätöntä, että talletusten vakuusjärjestelmä toimii kyseisen direktiivin johdanto-osan kahdeksannessa ja yhdeksännessä perustelukappaleessa mainitun mukaisesti ”mahdollisimman nopeasti” siitä, kun luottolaitoksen talletuksia ei kyetä maksamaan.
- 58 Yhtäältä tallettajien suojaaminen nimittäin edellyttää, että talletukset korvataan mahdollisimman nopeasti siitä, kun niitä ei kyetä maksamaan, jotta tallettajilta ei vietäisi heidän säästöjään ja jotta muun muassa tavanomaisista menoista selviäminen ei kävisi heille tämän vuoksi mahdottomaksi. Toisaalta myös pankkijärjestelmän vakaus edellyttää talletusten nopeaa korvaamista tallettajille, jotta vältetään se, että luottolaitoksen – jopa väliaikaisista – talousvaikeuksista seuraisi ilmiö, jossa pankkitalletuksia irtisanotaan laajamittaisesti, ja kyseisten vaikeuksien leviäminen täten muuhun pankkijärjestelmään.
- 59 On totta, että kun otetaan huomioon direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan sanamuoto ja erityisesti se, että kyseisen säännöksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen on määritettävä, ettei talletuksia kyetä maksamaan, jos tätä koskevat edellytykset ”heidän mukaansa” täyttyvät, kyseisellä viranomaisella on tietty harkintavalta. Tällainen harkintavalta koskee kuitenkin kyseisessä säännöksessä ilmaistujen edellytysten arviointia, ei kyseisiä edellytyksiä sellaisenaan eikä myöskään ajankohtaa, jolloin tällainen määrittäminen on tehtävä.
- 60 Talletusten määrittämiselle sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, säädetyistä määräajasta poikkeamista, jotta luottolaitos voidaan asettaa erityisvalvontaan, koskevan mahdollisuuden osalta on huomautettava, että direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan toisessa alakohdassa säädetty määräaika on kyseisen säännöksen sanamuodonkin mukaan ehdoton eikä kyseisestä määräajasta poikkeamisesta ole säädetty missään kyseisen direktiivin säännöksessä.

- 61 Lisäksi on mainittava, että sen mahdollistaminen, että toimivaltaiset viranomaiset poikkeavat direktiivissä 94/19 sen määrittämiseksi, ettei talletuksia kyetä maksamaan, säädetystä määräajasta, jotta luottolaitos voidaan asettaa erityisvalvontaan, olisi kyseisestä direktiivistä ilmenevän joutuisuusvaatimuksen vastaista. Sekä mainitulla direktiivillä tavoitellusta kahtalaisesta tavoitteesta – sellaisena kuin se mainittiin edellä 56 kohdassa – että kyseisen määräajan lyhentämisestä 21 päivästä 5 päivään direktiivillä 2009/14 seuraa, että tällainen määrittäminen on tehtävä mahdollisimman nopeasti.
- 62 Talletusten vakuusjärjestelmää koskevasta neuvoston direktiivistä 4.6.1992 annetussa ehdotuksessa (COM(92) 188 final; EYVL 1992, C 163, s. 6), joka johti direktiivin 94/19 antamiseen, mainitaan juuri, että korvauksen maksaminen talletusten vakuusjärjestelmästä on syytä perustaa objektiiviseen toteamukseen, jonka mukaan tallettajalta on viety varat, jotka luottolaitoksen olisi pitänyt palauttaa hänelle, ”suojatun määrän maksamisen nopeuttamiseksi” ja ”maksamisen pitämiseksi erillään kyseisen luottolaitoksen tervehdyttämisen- ja likvidaatiomenettelyihin liittyvistä epävarmuustekijöistä”.
- 63 On totta, että direktiivin 2009/14 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa mainitaan, että ”talletukset voidaan katsoa talletuksiksi, joita ei kyetä maksamaan, kun [kyseistä luottolaitosta koskevat] varhaisessa vaiheessa toteutettavat toimet tai uudelleenjärjestelytoimet ovat osoittautuneet tuloksettomiksi”.
- 64 On kuitenkin mainittava yhtäältä, että kyseisessä 12 perustelukappaleessa viitataan vain mahdollisuuteen, että talletukset voidaan katsoa sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, kun varhaisessa vaiheessa toteutettavat toimet tai uudelleenjärjestelytoimet ovat osoittautuneet tuloksettomiksi, mutta ei aseteta tämän toteamisen edellytykseksi sitä, että tällaiset varhaisessa vaiheessa toteutettavat toimet osoittautuvat tuloksettomiksi.
- 65 Toisaalta on huomautettava, että mainitun perustelukappaleen toisessa virkkeessä täsmennetään, että kyseisen mahdollisuuden ei pitäisi ”estää toimivaltaisia viranomaisia pyrkimästä uudelleenjärjestelyihin korvauksen maksuaikana”, mikä tarkoittaa näin ollen, etteivät tällaiset toimet vaikuta talletusten määrittämiseen sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, eikä niiden korvaamiseen.
- 66 Direktiivin 94/19 10 artiklan 1 kohdassa talletusten korvaamiselle säädetyn määräajan osalta on mainittava, että kyseisen säännöksen sanamuodostakin ilmenee, että määräajan pidentäminen on mahdollista vain ”täysin poikkeuksellisissa olosuhteissa” ja että pidennys ”voi olla enintään kymmenen työpäivää”.
- 67 Koska kyse on huonokuntoisesta luottolaitoksesta, sen asettaminen erityisvalvontaan maksukyvyttömyyden ehkäisemiseksi ei kuitenkaan ole täysin poikkeuksellinen olosuhde vaan päinvastoin tällaisen luottolaitoksen tilanteelle ja toimenpiteille, jotka sen kohentamiseksi voidaan toteuttaa, ominainen olosuhde.
- 68 Joka tapauksessa se, että talletusten korvaamisen määräajan pidennys on rajattu 10 työpäivään, osoittaa, ettei pidennys vaikuta toimenpiteisiin, joihin luottolaitoksen maksukyvyttömyyden ehkäisemiseksi voidaan ryhtyä, koska tällaisten toimenpiteiden täysimääräisten vaikutusten toteutuminen vaatii yli 10 päivän aikaa.
- 69 Kolmanteen ja kuudenteen kysymykseen on kaiken edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohtaa ja 10 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä yhtäältä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan sen määrittäminen, ettei talletuksia kyetä maksamaan, riippuu luottolaitoksen maksukyvyttömyydestä ja sen pankkitoimiluvan peruuttamisesta, ja toisaalta sille, että kyseisten säännösten mukaisista määräajoista sen määrittämiseksi, ettei talletuksia kyetä maksamaan, ja talletusten korvaamiselle poiketaan sillä perusteella, että luottolaitoksen asettaminen erityisvalvontaan on välttämätöntä.

Neljäs kysymys

- 70 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee neljännellä kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa tulkittava siten, että luottolaitoksen talletukset on määritettävä sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, toimivaltaisten viranomaisten nimenomaisella toimella, vai voidaanko tämä päätellä kyseisten viranomaisten muista toimista, kuten BNB:n päätöksestä asettaa KTB-pankki erityisvalvontaan, tai pääasian olosuhteiden kaltaisista olosuhteista.
- 71 Tässä yhteydessä on korostettava, että direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa ilmaistaan ainoastaan olosuhteet, joissa toimivaltaisten viranomaisten on määritettävä luottolaitoksen talletukset sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, mainitsematta mitään tällaisen määrittämisen muodosta.
- 72 Tämän jälkeen on mainittava yhtäältä, että direktiivin 94/19 järjestelmässä sen määrittäminen, ettei luottolaitoksen talletuksia kyetä maksamaan, on edellytyksenä korvauksen maksamiselle talletusten vakuusjärjestelmästä, ja toisaalta, että kyseisen direktiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaan kyseinen määrittäminen käynnistää korvaamiseen sovellettavan määräajan.
- 73 Kun otetaan huomioon nämä seikat, se, että kyse on luottolaitoksen direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa tarkoitetuista talletuksista, joita ei kyetä maksamaan, on välttämättä määritettävä toimivaltaisten viranomaisten tällaisesta määrittämisestä tekemällä nimenomaisella päätöksellä, koska muunlaiset tulkinnat synnyttäisivät epävarmuustilanteen, joka kyseisellä direktiivillä juuri pyritään välttämään.
- 74 Direktiivin 94/19 johdanto-osan 21 perustelukappaleesta nimittäin ilmenee, että tiedottaminen on olennainen tekijä tallettajien turvaamisessa. Kuten edellä 56 kohdassa muistutettiin, kyseisellä direktiivillä on kaksi läheisesti toisiinsa liittyvää tavoitetta eli pankkijärjestelmän vakaus ja tallettajien suojaaminen. Kyseiset tavoitteet edellyttävät, että tallettajat voivat selvittää varmuudella, ettei heidän talletuksiaan kyetä maksamaan, mistä lähtien talletuksiin sovelletaan korvaamismenettelyä pankkijärjestelmän vakautta uhkaavan kaikenlaisen paniikin välttämiseksi.
- 75 Lisäksi on mainittava, että koska talletusten määrittäminen sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, on sekä edellytys talletusten korvaamiselle että määräajan, jossa talletus on korvattava, alkamisajankohta, tallettajilla ja talletussuojarahastoilla on oltava nimenomainen, selkeä ja täsmällinen päätös, jonka perusteella ne voivat nopeasti ja varmuudella tietää, että talletukset on direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa tarkoitettujen arvioinnin jälkeen todettu sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan. Tällaisella päätöksellä varmistetaan yhtäältä, että talletussuojajärjestelmä voi käynnistää korvaamismenettelyn ja todeta, että direktiivin 94/19 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu määräaika on alkanut kulua, ja toisaalta, että tallettajat voivat vedota kyseiseen direktiiviin perustuviin oikeuksiinsa.
- 76 Tästä seuraa, että talletukset on määritettävä sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, nimenomaisella päätöksellä, joka on saatettava heti sen tekemisen jälkeen talletussuojarahaston tietoon.
- 77 Lisäksi on mainittava, ettei sitä, ettei talletuksia kyetä maksamaan, voida päätellä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen muista toimista, kuten pankin asettamisesta erityisvalvontaan, tai olettaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten olosuhteiden, jotka eivät perustu direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan mukaiseen sen, ettei talletuksia kyetä maksamaan, arviointiin, perusteella.

78 Niinpä neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, että talletukset on määritettävä kyseisessä säännöksessä tarkoitetuiksi talletuksiksi, joita ei kyetä maksamaan, toimivaltaisten viranomaisten nimenomaisella toimella eikä tätä voida päätellä kyseisten viranomaisten muista toimista, kuten BNB:n päätöksestä asettaa KTB-pankki erityisvalvontaan, eikä olettaa pääasian olosuhteiden kaltaisten olosuhteiden perusteella.

Viides kysymys

79 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee viidennellä kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohtaa tulkittava siten, että pankkitalletuksen määrittäminen kyseisessä säännöksessä tarkoitetuiksi talletuksiksi, jota ei kyetä maksamaan, edellyttää sitä, että talletuksen haltija on etukäteen esittänyt luottolaitokselle varojen nostoa koskevan pyynnön, jota ei ole noudatettu.

80 Tässä yhteydessä on mainittava, että direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohdan ja 3 alakohdan i alakohdan yhdessä lukemisesta ilmenee, että vaikka talletukset on maksettava sovellettavan lain ja sopimusehtojen mukaisesti takaisin, sen arviointi, ettei talletuksia kyetä maksamaan, perustuu sitä vastoin yksinomaan kyseisen direktiivin 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa ilmaistuihin edellytyksiin.

81 Kyseisessä säännöksessä ei kuitenkaan säädetä, että talletusten määrittäminen sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, edellyttäisi sitä, että ensin esitetään varojen nostoa koskeva pyyntö, jota ei ole noudatettu.

82 Kuten Euroopan komissio perustellusti esittää, tällainen määrittäminen liittyy nimittäin luottolaitoksen objektiiviseen taloudelliseen tilanteeseen ja koskee yleisesti kaikkia kyseiseen luottolaitokseen tehtyjä talletuksia eikä jokaista erillistä talletusta. Niinpä on riittävää todeta, että mainittu luottolaitos ei ole maksanut tiettyjä talletuksia ja että direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa ilmaistut edellytykset sille, että kaikki luottolaitokseen tehdyt talletukset määritetään sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, täyttyvät.

83 Lisäksi on mainittava, että edellä 56 kohdasta ilmenevää direktiivin 94/19 kahtalaista tavoitetta ei voida saavuttaa, jos talletuksen määrittäminen ”talletukseksi, jota ei kyetä maksamaan”, edellyttäisi, että tallettaja esittää kyseessä olevalle luottolaitokselle varojen nostoa koskevan pyynnön, jota ei ole noudatettu.

84 Yhtäältä tällainen vaatimus saattaisi nimittäin horjuttaa tallettajien luottamusta talletusten vakuusjärjestelmään ja johtaa ilmiöön, jossa esitetään laajamittaisesti talletusten nostoja koskevia pyyntöjä.

85 Toisaalta tällainen vaatimus hankaloittaisi talletusten määrittämistä sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, koskevaa menettelyä ja vaarantaisi direktiivin 94/19 mukaisen joutuisuustavoitteen.

86 Pääasian kaltaisissa olosuhteissa on sitä paitsi katsottava, että jos luottolaitoksen kaikki pankkitoimet ja maksut on keskeytetty, tällainen edellytys on sitäkin perusteettomampi, koska se onä tarpeeton, ja se olisi käytännössä erittäin vaikeaa ellei mahdotonta täyttää, koska talletuksen haltija ei välttämättä pysty osoittamaan sitä, että hän oli etukäteen pyytänyt talletuksen palauttamista mutta pyyntöä ei ollut noudatettu.

87 Viidenteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, että pankkitalletuksen määrittäminen kyseisessä säännöksessä tarkoitetuksi talletukseksi, jota ei kyetä maksamaan, ei voi edellyttää sitä, että talletuksen haltija on ensin esittänyt luottolaitokselle varojen nostoa koskevan pyynnön, jota ei ole noudatettu.

Seitsemäs ja kahdeksas kysymys

- 88 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee seitsemännellä ja kahdeksannella kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä, olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa ja 10 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että niillä on välitön oikeusvaikutus ja että niillä annetaan tallettajille oikeus nostaa BNB:n kaltaista viranomaista, jonka tehtävänä on määrittää luottolaitoksen talletukset sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan, vastaan valtion vastuuseen unionin oikeuden rikkomisesta perustuva korvauskanne talletusten myöhäisen korvaamisen seurauksena kärsityksi väitetystä vahingosta. Jos tähän vastataan myöntävästi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää lisätietoa unionin oikeuden mukaisesta riittävän ilmeisen rikkomisen käsitteestä ja pohtii nyt käsiteltävään asiaan liittyvien tiettyjen tosiseikkojen merkitystä kyseisen arvioinnin kannalta.
- 89 Aluksi on täsmennettävä – toisin kuin BNB väittää ja julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 78–82 kohdassa esittämän mukaisesti –, että pääasian oikeusriidan taustalla olevat olosuhteet poikkeavat 12.10.2004 annettuun tuomioon Paul ym. (C-222/02, EU:C:2004:606) johtaneen asian olosuhteista, joten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksiin ei löydy vastausta kyseisestä tuomiosta.
- 90 Mainitusta 12.10.2004 annetusta tuomiosta Paul ym. (C-222/02, EU:C:2004:606) ilmenee, että kun kansallisessa oikeudessa on otettu käyttöön talletusten vakuusjärjestelmä, direktiivi 94/19 ei ole esteenä kansalliselle säännökselle, jossa suljetaan pois se, että yksityiset voisivat vaatia luottolaitoksia valvovan kansallisen valvontaviranomaisen suorittamasta riittämättömästä tai puutteellisesta valvonnasta aiheutuneiden vahinkojen korvaamista tai vedota unionin oikeuteen perustuvaan valtion vastuuseen sillä perusteella, että kyseiset valvontatehtävät suoritetaan yleisen edun nimissä.
- 91 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tahtoo tietää, voiko jäsenvaltion vastuu perustua direktiivin 94/19 virheelliseen täytäntöönpanoon ja kyseisessä direktiivissä säädetyn talletusten vakuusjärjestelmän virheelliseen toteuttamiseen.
- 92 Tässä yhteydessä on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan periaate, jonka mukaan jäsenvaltio on vastuussa sen syyksi luettavalla unionin oikeuden rikkomisella yksityisille aiheutuneesta vahingosta, on erottamaton osa perussopimuksilla luotua järjestelmää (tuomio 26.1.2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, EU:C:2010:39, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 93 Niinpä kunkin jäsenvaltion on varmistauduttava siitä, että yksityisille unionin oikeuden noudattamatta jättämisestä aiheutuva vahinko korvataan riippumatta siitä, mikä viranomainen on syylistynyt rikkomiseen tai minkä viranomaisen on asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan lähtökohtaisesti vastattava korvauksen suorittamisesta (tuomio 25.11.2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 94 Unionin tuomioistuin on lisäksi toistuvasti todennut sen osalta, millä edellytyksillä valtio voi joutua vastuuseen vahingoista, joita yksityisille on aiheutunut valtion syyksi luettavasta unionin oikeuden rikkomisesta, että vahinkoa kärsineillä yksityisillä on oikeus korvaukseen silloin, kun kolme edellytystä täyttyy, eli kun rikotun unionin oikeussäännön tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille, kun tämän oikeussäännön rikkominen on riittävän ilmeinen ja kun tämä rikkominen on välittömässä syy-yhteydessä kyseisille yksityisille aiheutuneeseen vahinkoon (tuomio 28.7.2016, Tomášová, C-168/15, EU:C:2016:602, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 95 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että näiden edellytysten, joilla voidaan selvittää jäsenvaltioiden vastuu yksityisille unionin oikeuden rikkomisesta aiheutuneista vahingoista, soveltaminen on lähtökohtaisesti kansallisten tuomioistuinten tehtävänä unionin tuomioistuimen tätä soveltamista varten antamien suuntaviivojen mukaisesti (tuomio 25.11.2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, 48 kohta ja tuomio 19.6.2014, Specht ym., C-501/12–C-506/12, C-540/12 ja C-541/12, EU:C:2014:2005, 100 kohta).

- 96 Sen osalta, onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdalla ja 10 artiklan 1 kohdalla välitön oikeusvaikutus ja annetaan niillä oikeus nostaa korvauskanne talletusten myöhäisestä korvaamisesta aiheutuneesta vahingosta, on aluksi korostettava, että koska pääasian kantaja vetoaa ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa siitä, että BNB rikkoi direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdalla, aiheutuneeseen vahinkoon, unionin tuomioistuimen ei ole aihetta lausua kyseisen direktiivin 10 artiklan 1 kohdasta.
- 97 Direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan välittömän oikeusvaikutuksen osalta on todettava, että vaikka oikeuskäytännössä ei ole asetettu tällaista edellytystä sille, että jäsenvaltiolle syntyy korvausvastuu unionin oikeuden rikkomisesta (ks. analogisesti tuomio 5.3.1996, Brasserie du pêcheur ja Factortame, C-46/93 ja C-48/93, EU:C:1996:79, 21 ja 22 kohta), ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää kuitenkin, että jos mainitulla säännöksellä on välitön oikeusvaikutus, BNB on rikkonut unionin oikeutta jättämällä sitä soveltamatta ja soveltamalla sen sijaan direktiivin 94/19 täytäntöönpanemiseksi annettuja kansallisia säännöksiä.
- 98 Tässä yhteydessä on muistutettava, että aina, kun direktiivin säännökset ovat sisältönsä osalta ehdottomia ja riittävän täsmällisiä, yksityiset voivat kansallisissa tuomioistuimissa vedota niihin jäsenvaltiota vastaan, jos jäsenvaltio ei ole saattanut direktiiviä osaksi kansallista oikeusjärjestystä määräajassa tai jos se on saattanut direktiivin osaksi kansallista oikeusjärjestystä virheellisesti (tuomio 25.6.2015, Indeliu ir investiciju draudimas ja Nemaniūnas, C-671/13, EU:C:2015:418, 57 kohta).
- 99 On totta, että direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa jätetään jäsenvaltioille harkintavaltaa nimittää viranomainen, jolla on toimivalta määrittää se, ettei talletuksia kyetä maksamaan, sekä kyseiselle viranomaiselle harkintavaltaa arvioida kyseessä olevan luottolaitoksen taloudellista tilannetta.
- 100 Kun kyseisessä säännöksessä mainitaan, että toimivaltaisen viranomaisen on määritettävä se, ettei talletuksia kyetä maksamaan, mahdollisimman nopeasti ja viimeistään viisi työpäivää sen jälkeen, kun se on ensimmäisen kerran todennut, että kyseinen luottolaitos ei ole maksanut erääntyneitä ja maksettavaksi langenneita talletuksia, siinä ilmaistaan kuitenkin ehdoton ja riittävän täsmällinen velvoite, joka BNB:n oli sen, ettei talletuksia kyetä maksamaan, määrittämistä varten nimettynä viranomaisena täytettävä, kun se käytti toimivaltaansa.
- 101 Tällainen tulkinta ei vaikuta siihen, että kansallisten tuomioistuinten on määritettävä unionin oikeuden rikkomiseen syyllistynyt viranomainen kyseessä olevan jäsenvaltion oikeuden mukaisesti.
- 102 Sen osalta, onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohta sellainen unionin oikeuden oikeussääntö, jolla on tarkoitus antaa oikeuksia yksityisille, on huomautettava, että direktiivillä 94/19 pyritään muun muassa suojaamaan tallettajia.
- 103 Lisäksi sen, ettei talletuksia kyetä maksamaan, määrittämisellä on välitön vaikutus tallettajan oikeudelliseen ja taloudelliseen tilanteeseen, koska kyseinen määrittäminen käynnistää talletusten vakuusmekanismin ja tämän seurauksena korvausten maksamisen tallettajille.
- 104 Tässä tilanteessa on ilmeistä, että direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohta on sellainen unionin oikeuden oikeussääntö, jolla on tarkoitus antaa oikeuksia yksityisille.
- 105 Unionin oikeuden riittävän ilmeiseen rikkomiseen liittyvän edellytyksen osalta on muistutettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tällainen rikkominen on kyseessä, kun jäsenvaltio on selvällä ja vakavalla tavalla rikkonut sen harkintavallalle asetettuja rajoja. Tältä osin huomioon otettavia seikkoja ovat muun muassa rikotun oikeusnormin selkeys ja täsmällisyys, rikotussa oikeusnormissa kansallisille viranomaisille annetun harkintavallan laajuus, mahdollisen oikeudellisen virheen anteeksiannettavuus tai anteeksiantamattomuus, laiminlyönnin tai aiheutetun vahingon tahallisuus tai tahattomuus sekä vielä se seikka, että Euroopan unionin toimielimen toiminta on voinut

vaikuttaa unionin oikeuden vastaisten kansallisten toimenpiteiden tai menettelyiden laiminlyöntiin, toteuttamiseen tai ylläpitämiseen (ks. vastaavasti tuomio 5.3.1996, Brasserie du pêcheur ja Factortame, C-46/93 ja C-48/93, EU:C:1996:79, 56 kohta).

- 106 Nyt käsiteltävässä asiassa on korostettava, että vaikka BNB:llä on direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan nojalla tietty harkintavalta määrittää, ovatko luottolaitoksen talletukset sellaisia, joita ei kyetä maksamaan, kyseinen harkintavalta on kuitenkin rajattu.
- 107 Direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa täsmennetään nimittäin selkeästi sen, ettei talletuksia kyetä maksamaan, määrittämisen edellytykset sekä määräaika, jossa tällainen määrittäminen on tehtävä.
- 108 Tästä syystä on katsottava, että jos direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa mainitut edellytykset täyttyvät, toimivaltaisen kansallisen viranomaisen on määritettävä se, ettei talletuksia kyetä maksamaan, viiden päivän ehdottomassa määräajassa.
- 109 Pääasian olosuhteiden arvioinnista kuitenkin ilmenee, että BNB asetti KTB-pankin maksukyvyttömyysriskin vuoksi erityisvalvontaan sen jälkeen, kun tämä oli antanut tietoja talousvaikeuksistaan ja maksukykyongelmistaan, ja päätti keskeyttää kaikki KTB-pankin maksut ja pankkitoimet. Niinpä BNB:n valvontatoimenpiteet ilmentävät sen epäilyksiä – kun otetaan huomioon KTB-pankin taloudellinen tilanne – KTB-pankin kyvystä maksaa talletukset nopeasti. Lisäksi BNB:n päättämät KTB-pankin maksujen ja pankkitoimien keskeyttämistoimenpiteet estivät KTB-pankkia maksamasta talletuksia.
- 110 Kyseisten seikkojen lisäksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on otettava BNB:n menettelyn lainvastaisuuden arvioimiseksi huomioon myös aiheutetun vahingon tahallisuus tai tahattomuus.
- 111 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemilla muilla seikoilla ei ole merkitystä, kun ratkaistaan, syyllistykö BNB pääasian olosuhteissa unionin oikeudessa tarkoitettuun riittävän ilmaiseen rikkomiseen, kun se ei määrittänyt sitä, ettei talletuksia kyetä maksamaan, direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan mukaisessa viiden päivän määräajassa.
- 112 Ensimmäiseksi on mainittava, ettei sillä, ettei Talletussuojarahastossa ollut riittävästi varoja kaikkien suojattujen talletusten kattamiseen, ole merkitystä, sillä tällainen seikka ei kuulu niihin, jotka toimivaltaisen kansallisen viranomaisen on otettava huomioon sen määrittämiseksi, onko talletukset määritettävä sellaisiksi, joita ei kyetä maksamaan.
- 113 Toiseksi on mainittava, ettei merkitystä ole sillä, että luottolaitos asetettiin erityisvalvontaan aikana, jolloin maksut oli keskeytetty, sen suojaamiseksi maksukyvyttömyydeltä, ja sillä, että pääasian kantajan talletus korvattiin sen jälkeen, kun BNB oli todennut tervehdyttämistoimenpiteiden epäonnistuneen. Yhtäältä on niin, että – kuten unionin tuomioistuin täsmensi vastauksena kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen – direktiivissä 94/19 ei aseteta luottolaitoksen maksukyvyttömyyttä edellytykseksi sen määrittämiselle, ettei talletuksia kyetä maksamaan. Toisaalta direktiivillä 94/19 pyritään suojaamaan tallettajia velvoittamalla suojaamaan heidän talletuksensa ja korvaamaan ne erittäin lyhyessä ajassa.
- 114 Kolmanneksi se, että pääasian kantajan talletus korvattiin sovellettavine korkoineen, mukaan lukien korko ajalta 20.6.2014–6.11.2014, liittyy Kantarevin väittämään vahinkoon eikä siihen, onko kyseessä direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan riittävän ilmeinen rikkominen.
- 115 Edellä esitetyn perusteella ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäviin kuuluvia selvityksiä koskevalla varauksella voidaan todeta, että sen, ettei talletuksia kyetä maksamaan, jättäminen määrittämättä – huolimatta kyseisessä säännöksessä selkeästi ilmaistujen edellytysten täyttymisestä –

direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdassa säädettyssä viiden päivän määräajassa voi merkitä unionin oikeudessa tarkoitettua riittävän ilmeistä rikkomista, ja muilla ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemilla seikoilla ei ole tältä osin merkitystä.

- 116 Valtiolle unionin oikeuden rikkomisen perusteella syntyvän vastuun kolmannen edellytyksen osalta on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on selvittää, onko direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdan rikkomisen ja Kantarevin kärsimän vahingon välillä välitön syy-yhteys, kuten unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta näyttäisi ilmenevän.
- 117 Seitsemänten ja kahdeksanteen kysymyksen on kaiken edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 94/19 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdalla on välitön oikeusvaikutus ja se on oikeussääntö, jolla on tarkoitus antaa yksityisille oikeuksia, jotka mahdollistavat sen, että tallettajat nostavat kanteita, joilla vaaditaan talletusten myöhäisestä korvaamisesta aiheutuneen vahingon korvaamista. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava yhtäältä, merkitseekö sen, ettei talletuksia kyetä maksamaan, jättäminen määrittämättä – huolimatta mainitussa säännöksessä selkeästi ilmaistujen edellytysten täyttymisestä – kyseisen säännöksen mukaisessa viiden työpäivän määräajassa pääasian olosuhteissa unionin oikeudessa tarkoitettua riittävän ilmeistä rikkomista, ja toisaalta, onko kyseisen rikkomisen ja Kantarevin kaltaisen tallettajan kärsimän vahingon välillä välitön syy-yhteys.

Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys

- 118 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä, olennaisilta osin sitä, onko SEU 4 artiklan 3 kohtaa sekä vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita tulkittava siten, että ne ovat tilanteessa, jossa Bulgariassa ei ole erillistä menettelyä kyseisen jäsenvaltion saattamiseksi vastuuseen siitä, että kansallinen viranomainen rikkoo unionin oikeutta, aiheutuneista vahingoista, esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa yhtäältä säädetään kahdesta erillisestä ja eri tuomioistuinten toimivaltaan kuuluvasta oikeussuojakeinosta, joihin liittyvät erilaiset edellytykset, ja toisaalta asetetaan yksityisen korvauksensaamisoikeuden edellytykseksi kyseessä olevan kansallisen viranomaisen aiheuttaman vahingon tahallisuus, yksityisen velvollisuus esittää näyttö tuottamuksesta, kiinteämääräisen tai oikeusriidan arvon suuruuteen suhteutetun maksun maksaminen tai se, että vahingon taustalla oleva hallintotoimi on ensin kumottu.
- 119 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää tältä osin, että oikeuskäytäntö on ristiriitaista siltä osin, mitä oikeudellista järjestelmää sovelletaan BNB:tä vastaan unionin oikeuden rikkomisen perusteella nostettaviin kanteisiin, sillä sen mukaan eräät tuomioistuimet ovat katsoneet, että tällaisen kanteet kuuluvat valtion vastuusta annetun lain soveltamisalaan, kun taas toiset tuomioistuimet ovat katsoneet, että ne kuuluvat sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetulla lailla käyttöön otetun yleisen vahingonkorvausoikeutta koskevan järjestelmän alaan. Lisäksi Bulgarian keskuspankista annetulla lailla rajoitetaan kyseisen keskuspankin vastuu sen valvontatehtävien hoitamisen yhteydessä koskemaan pelkästään tahallisista toimista aiheutuneita vahinkoja.
- 120 Aluksi on muistettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan edellä 94 kohdassa mainitut kolme edellytystä riittävät siihen, että yksityisille syntyy oikeus saada korvaus (tuomio 25.11.2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 121 Tästä seuraa, että vaikka unionin oikeus ei sulje millään tavalla pois sitä mahdollisuutta, että valtion korvausvastuu unionin oikeuden rikkomisesta voi kansallisen oikeuden perusteella syntyä väljemmin edellytyksin, se on sitä vastoin esteenä sille, että kansallisessa oikeudessa vastuun syntymiselle asetetaan lisäedellytyksiä (tuomio 25.11.2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 122 On myös muistutettava, että asiaa koskevan unionin sääntelyn puuttuessa kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään määrittää toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla turvataan yksityisten unionin oikeuteen perustuvien oikeuksien täysimääräinen suojaaminen (tuomio 30.9.2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 123 Unionin tuomioistuin on kuitenkin myös täsmentänyt, että vaikka oikeus saada korvausta perustuu tätä varten vaadittavien edellytysten täytyessä suoraan unionin oikeuteen, valtion on korvattava aiheutuneen vahingon seuraukset korvausvastuuta koskevan kansallisen lainsäädännön mukaan, kunhan kansallisen lainsäädännön vahingonkorvausta koskevat edellytykset eivät ole epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), ja kunhan niillä ei tehdä korvauksen saamista käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (tuomio 26.1.2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, EU:C:2010:39, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 124 Vastaavuusperiaate edellyttää, että kaikkia muutoksenhakuun sovellettavia sääntöjä sovelletaan samalla tavalla riippumatta siitä, onko kyse muutoksenhausta unionin oikeuden rikkomisen perusteella vai samanlaisesta muutoksenhausta kansallisen oikeuden rikkomisen perusteella (tuomio 15.3.2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 125 Tehokkuusperiaatteen mukaan kansalliset menettelysäännöt eivät saa tehdä unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttämisestä käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tuomio 15.3.2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 126 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava pääasian kantajan nostaman kaltaisiin kanteisiin sovellettavien aineellisten edellytysten osalta, että kun Bulgarian keskuspankista annetussa laissa asetetaan sen aiheuttaman vahingon tahallisuus korvauksensaamisoikeuden edellytykseksi, siinä asetetaan edellytys, joka menee unionin oikeuden riittävän ilmeistä rikkomista pidemmälle.
- 127 Sen sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annettuun lakiin perustuvan edellytyksen osalta, jonka mukaan pääasian kantajan on esitettävä näyttö tuottamuksesta, on mainittava unionin tuomioistuimen jo todenneen, että vaikka tiettyjä objektiivisia ja subjektiivisia seikkoja, jotka voidaan kansallisessa oikeusjärjestyksessä liittää tuottamuksen käsitteeseen, voidaankin pitää merkityksellisinä edellä 105 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa sen arvioinnissa, onko unionin oikeuden rikkominen riittävän ilmeinen, velvollisuudelle korvata yksityisille aiheutuneet vahingot ei saa asettaa tuottamuksen käsitteeseen perustuvaa edellytystä, joka menee unionin oikeuden riittävän ilmeistä rikkomista pidemmälle (tuomio 25.11.2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 128 Yhtäältä unionin oikeus on näin ollen esteenä sille, että korvauksensaamisoikeuden edellytykseksi asetetaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kanteen yhteydessä kyseisen kansallisen viranomaisen aiheuttaman vahingon tahallisuus. BNB:n vastuuta pääasian kaltaisessa oikeusriidassa ei voida näin ollen arvioida Bulgarian keskuspankista annetun lain mukaisten edellytysten perusteella. Toisaalta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on ratkaistava, muodostaako sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetussa laissa tarkoitettu käsite ”tuottamus” ankaramman edellytyksen kuin unionin oikeuden riittävän ilmeinen rikkominen.
- 129 Kansallisten menettelysäännösten osalta on muistutettava, että kysymys siitä, onko kansallisen tuomioistuimen toimivallan ja menettelyn oikeusriidan ratkaisemiseksi riipputtava sen viranomaisen, jonka syyksi rikkominen on luettavissa, tyypistä tai väitetyn teon tai laiminlyönnin ominaispiirteistä, kuuluu jäsenvaltioiden menettelylliseen itsemääräämisoikeuteen (ks. vastaavasti tuomio 30.9.2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, 47 kohta).

- 130 Kuten julkisasiamies korostaa ratkaisuehdotuksensa 102 kohdassa, unionin oikeudessa ei tarvitse vahvistaa sovellettavaa menettelyä, jos kyseeseen tulee useampi menettely. Asianmukaisen menettelyn ja näin ollen vahingonkorvausjärjestelmän valinnassa on kuitenkin noudatettava sekä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmeneviä edellytyksiä sille, että valtiolle syntyy vastuu yksityisille unionin oikeutta rikkomalla aiheutetuista vahingoista, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita.
- 131 Vastaavuusperiaatteen osalta on mainittava, ettei unionin tuomioistuimella ole syytä epäillä, etteivätkö valtion vastuusta annetun lain tai sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetun lain säännökset olisi kyseisen periaatteen mukaisia.
- 132 Tehokkuusperiaatteen osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii ensimmäiseksi valtion vastuusta annetun lain sekä sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetun lain perusteella suoritettavien maksujen yhteensopivuutta kyseisen periaatteen kanssa.
- 133 Tässä yhteydessä on muistutettava, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeusjärjestyksessä yksityisille annettujen oikeuksien käyttämisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan kyseisen säännön merkitys koko oikeudenkäynnin, sen kulun sekä sen erityispiirteiden kannalta eri kansallisissa oikeuselimissä (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2015, Târşia, C-69/14, EU:C:2015:662, 36 kohta).
- 134 Tätä varten on ratkaistava, edellyttääkö korvauskanteen nostaminen kansallisen lainsäädännön mukaan maksun maksamista ja onko siitä mahdollisuus vapautua.
- 135 On myös otettava huomioon maksun määrä ja se, aiheutuuko siitä mahdollisesti ylivoimainen este asian saattamiselle tuomioistuimen käsiteltäväksi (ks. analogisesti tuomio 22.12.2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, 61 kohta).
- 136 Unionin tuomioistuimelle jätetystä asiakirja-aineistosta ilmenee, että pääasian kaltaisessa oikeusriidassa Kantarevin kaltaisen luonnollisen henkilön on valtion vastuusta annettuun lakiin perustuvan kanteen nostamiseksi maksettava 10 levin (noin 5 euroa) suuruinen kiinteä maksu ja sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annettuun lakiin perustuvan kanteen nostamiseksi suhteellinen maksu, joka on 4 prosenttia oikeusriidan arvosta.
- 137 Unionin tuomioistuimen saamien tietojen mukaan 10 levin (noin 5 euroa) kiinteä maksu ei näytä olevan ylivoimainen este asian saattamiselle tuomioistuimen käsiteltäväksi, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tutkittava.
- 138 Sitä vastoin ei ole poissuljettua, että suhteellinen maksu, joka on 4 prosenttia oikeusriidan arvosta, on huomattava este korvauksensaamisoikeuden käyttämiseksi erityisesti siksi, ettei tällaisesta maksusta voi saada vapautusta, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tutkittava.
- 139 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, onko se, että valtion vastuusta annetussa laissa rajataan korvauksensaamisoikeus yksinomaan tapauksiin, joissa vahinko seuraa hallinnon kumotusta lainvastaisesta toimesta tai lainvastaisesta teosta tai laiminlyönnistä, tehokkuusperusteen mukaista.
- 140 Tässä yhteydessä on muistettava unionin tuomioistuimen jo todenneen, että kun on kyse käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käyttämisestä unionin oikeuden rikkomiseen perustuvan jäsenvaltion vahingonkorvausvastuun toteamiseksi, kansallinen tuomioistuin voi selvittää, onko vahinkoa kärsinyt henkilö osoittanut kohtuullista huolellisuutta välttääkseen vahingon tai rajoittaakseen sen mahdollisimman vähäiseksi ja onko hän erityisesti käyttänyt ajoissa kaikkia käytettävissään olleita oikeussuojakeinoja (tuomio 25.11.2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, 75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 141 Näin on siksi, että jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksille yhteisen yleisen periaatteen mukaan vahinkoa kärsineen henkilön on osoitettava kohtuullista huolellisuutta rajoittaakseen vahingon mahdollisimman vähäiseksi, jotta hän välttyisi itse vastaamasta vahingosta (tuomio 25.11.2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 142 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan olisi kuitenkin tehokkuusperiaatteen vastaista vaatia, että vahinkoa kärsineet henkilöt käyttäisivät järjestelmällisesti kaikkia käytettävissään olevia oikeussuojakeinoja, jos siitä aiheutuu suhteettomia vaikeuksia tai jos sitä ei kohtuullisesti voida heiltä vaatia (tuomio 25.11.2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 143 Velvollisuus saada vahingon taustalla oleva hallintotoimi ensin kumotuksi ei näin ollen ole itsessään tehokkuusperiaatteen vastainen. Tällainen velvollisuus voi kuitenkin tehdä korvauksen saamisen unionin oikeutta rikkomalla aiheutetusta vahingosta kohtuuttoman vaikeaksi, jos kumoaminen on käytännössä mahdotonta (ks. vastaavasti tuomio 9.9.2015, Ferreira da Silva e Brito ym., C-160/14, EU:C:2015:565, 51 kohta) tai vain hyvin rajoitetusti mahdollista.
- 144 Nyt käsiteltävässä asiassa on korostettava, ettei hallintoviranomaisen toiminnan lainvastaisuutta tai sen toimenpiteen tai laiminlyönnin oikeudenvastaisuutta koskeva vaatimus ole menettelyllinen vaatimus vaan valtion vastuun syntymistä koskeva edellytys, joka muistuttaa unionin oikeudessa tarkoitettua riittävän ilmeisen rikkomisen käsitettä.
- 145 Se, että vahingon taustalla oleva hallintotoimi on kumottava tätä varten säädettyssä menettelyssä ennen kuin valtion vastuu ja näin ollen korvauksensaamisoikeus voi syntyä, on sen sijaan menettelyllinen vaatimus.
- 146 Sen ratkaisemiseksi, onko tällainen vaatimus pääasian kaltaisessa tilanteessa tehokkuusperiaatteen vastainen, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava kaikkien pääasian olosuhteiden, Bulgarian lainsäädännön ja erityisesti hallintotoimien kumoamista koskeviin kanteisiin liittyvien menettelysääntöjen sekä tällaisen kumoamisen edellytysten perusteella, onko asianomaisen vahingon taustalla olevan hallintotoimen kumoaminen mahdotonta tai vain hyvin rajoitetusti mahdollista.
- 147 SEU 4 artiklan 3 kohtaa sekä vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa Bulgariassa ei ole erityistä menettelyä kyseisen jäsenvaltion saattamiseksi vastuuseen siitä, että kansallinen viranomainen rikkoo unionin oikeutta, seuraavista vahingoista,
- ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään kahdesta erillisestä oikeussuojakeinosta, jotka kuuluvat eri tuomioistuinten toimivaltaan ja joihin sovelletaan eri edellytyksiä, kunhan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ratkaisee, onko BNB:n kaltaisen kansallisen viranomaisen vastuun synnyttävä kansallisen oikeuden mukaan valtion vastuusta annetun lain vai sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetun lain perusteella, kunhan molemmat oikeussuojakeinot ovat vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteiden mukaisia
 - ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa asetetaan yksityisten korvauksensaamisoikeudelle lisäedellytys, joka koskee sitä, että kyseessä oleva kansallinen viranomainen on aiheuttanut vahingon tahallisesti
 - ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa asetetaan yksityisten korvauksensaamisoikeuden edellytykseksi se, että heidän on esitettävä näyttö tuottamuksesta, kunhan tuottamuksen käsite ei mene riittävän ilmeisen rikkomisen käsitettä pidemmälle, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava

- ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään kiinteämääräisestä tai oikeusriidan arvoon suhteutetusta maksusta, kunhan tällaisen maksun maksaminen ei ole tehokkuusperiaatteen vastaista, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuin on tutkittava, kun otetaan huomioon maksun määrä ja merkitys, se, aiheutuuko siitä mahdollisesti ylivoimainen este asian saattamiselle tuomioistuimen käsiteltäväksi, sen pakollisuus sekä mahdollisuudet vapautua siitä, ja
- ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa asetetaan yksityisten korvauksensaamisoikeuden edellytykseksi se, että vahingon taustalla oleva hallintotoimi ensin kumotaan, kunhan vahinkoa kärsineelle henkilölle voidaan kohtuudella asettaa tällainen vaatimus, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava.

Oikeudenkäyntikulut

¹⁴⁸ Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Talletusten vakuusjärjestelmistä 30.5.1994 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 94/19/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 11.3.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/14/EY, 1 artiklan 3 alakohtaa ja 10 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä yhtäältä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan sen määrittäminen, ettei talletuksia kyetä maksamaan, riippuu luottolaitoksen maksukyvyttömyydestä ja sen pankkitoimiluvan peruuttamisesta, ja toisaalta sille, että kyseisten säännösten mukaisista määräajoista sen määrittämiselle, ettei talletuksia kyetä maksamaan, ja talletusten korvaamiselle poiketaan sillä perusteella, että luottolaitoksen asettaminen erityisvalvontaan on välttämätöntä.**
- 2) **Direktiivin 94/19, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2009/14, 1 artiklan 3 alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, että talletukset on määritettävä kyseisessä säännöksessä tarkoitetuiksi talletuksiksi, joita ei kyetä maksamaan, toimivaltaisten viranomaisten nimenomaisella toimella, eikä tätä voida päätellä kyseisten viranomaisten muista toimista, kuten Balgarska Narodna Bankan (Bulgarian keskuspankki) päätöksestä asettaa Korporativna Targovska Banka erityisvalvontaan, eikä olettaa pääasian olosuhteiden kaltaisten olosuhteiden perusteella.**
- 3) **Direktiivin 94/19, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2009/14, 1 artiklan 3 alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, että pankkitalletuksen määrittäminen kyseisessä säännöksessä tarkoitetuksi talletukseksi, jota ei kyetä maksamaan, ei voi edellyttää sitä, että talletuksen haltija on ensin esittänyt luottolaitokselle varojen nostoa koskevan pyynnön, jota ei ole noudatettu.**
- 4) **Direktiivin 94/19, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2009/14, 1 artiklan 3 alakohdan i alakohdalla on välitön oikeusvaikutus ja se on oikeussääntö, jolla on tarkoitus antaa yksityisille oikeuksia, jotka mahdollistavat sen, että tallettajat nostavat kanteita, joilla vaaditaan talletusten myöhäisestä korvaamisesta aiheutuneen vahingon korvaamista. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava yhtäältä, merkitseekö sen, ettei talletuksia kyetä maksamaan, jättäminen määrittämättä – huolimatta mainitussa säännöksessä selkeästi ilmaistujen edellytysten täyttymisestä – kyseisen säännöksen**

mukaisessa viiden työpäivän määräajassa pääasian olosuhteissa unionin oikeudessa tarkoitettua riittävän ilmeistä rikkomista, ja toisaalta, onko kyseisen rikkomisen ja Nikolay Kantarevin kaltaisen tallettajan kärsimän vahingon välillä välitön syy-yhteys.

- 5) SEU 4 artiklan 3 kohtaa sekä vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa Bulgariassa ei ole erityistä menettelyä kyseisen jäsenvaltion saattamiseksi vastuuseen siitä, että kansallinen viranomainen rikkoo unionin oikeutta, seuraavista vahingoista,
- ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään kahdesta erillisestä oikeussuojakeinosta, jotka kuuluvat eri tuomioistuinten toimivaltaan ja joihin sovelletaan eri edellytyksiä, kunhan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ratkaisee, onko Bulgarian keskuspankin kaltaisen kansallisen viranomaisen vastuun synnyttävä kansallisen oikeuden mukaan valtion ja kuntien vahingonkorvausvastuusta annetun lain (Zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi) vai sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetun lain (Zakon za zadalzheniata i dogovorite) perusteella, kunhan molemmat oikeussuojakeinot ovat vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteiden mukaisia
 - ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa asetetaan yksityisten korvauksensaamisoikeudelle lisäedellytys, joka koskee sitä, että kyseessä oleva kansallinen viranomainen on aiheuttanut vahingon tahallisesti
 - ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa asetetaan yksityisten korvauksensaamisoikeuden edellytykseksi se, että heidän on esitettävä näyttö tuottamuksesta, kunhan tuottamuksen käsite ei mene riittävän ilmeisen rikkomisen käsitettä pidemmälle, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava
 - ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään kiinteämääräisestä tai oikeusriidan arvoon suhteutetusta maksusta, kunhan tällaisen maksun maksaminen ei ole tehokkuusperiaatteen vastaista, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuin on tutkittava, kun otetaan huomioon maksun määrä ja merkitys, se, aiheutuuko siitä mahdollisesti ylivoimainen este asian saattamiselle tuomioistuimen käsiteltäväksi, sen pakollisuus sekä mahdollisuudet vapautua siitä, ja
 - ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa asetetaan yksityisten korvauksensaamisoikeuden edellytykseksi se, että vahingon taustalla oleva hallintotoimi ensin kumotaan, kunhan vahinkoa kärsineelle henkilölle voidaan kohtuudella asettaa tällainen vaatimus, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava.

Allekirjoitukset